

NORDISK ARKITEKTURFORSKNING

NORDIC JOURNAL OF ARCHITECTURAL RESEARCH

1/2.2010

Architecture,
Energy and Climate

NORDISK ARKITEKTURFORSKNING

Redaksjon

Eivind Kasa (Sjefsredaktør/Editor-in-Chief)
Ruth Woods (Redaksjonssekretær/Editorial Secr.)
Birgit Cold (Redaktør/Editor)
Rolee Aranya (Redaktør/Editor)

Grafisk form

Ole Tolstad - www.tolstad.com

Redaksjonens adresse

Nordisk Arkitekturforskning
Fakultet for arkitektur og billedkunst, NTNU
Eivind Kasa, Editor-in-Chief
Alfred Getz vei 3
7491 Trondheim
tel (+47) 73 59 50 07
www.arkitekturforskning.net

Tidsskriftets e-post: nordark@ab.ntnu.no

Design og illustrasjon omslag

Alex Booker, NTNU

©Forfatterne og Nordisk Arkitekturforskning
ISBN 978-82-92880-07-4

Trykk: Tapir Uttrykk AS, Trondheim 2010

Miljøfyrtårn®

Tidsskriftet er utgitt i samarbeid med
Nordisk Arkitekturakademi

NORDISK FORENING FOR ARKITEKTURFORSKNING

Arbeidsutvalg

President: Peter Thule Kristensen
(peter.thule@karch.dk)
Vice president: Ebbe Harder
(ebbe.harder@karch.dk)
Secretary: Charlotte Mathiassen,
(charlotte.mathiassen@karch.dk)
Cashier: Marianne Schou
(marianne.schou@karch.dk)

Board members, Denmark

Peter Thule Kristensen
(peter.thule@karch.dk)
Jørgen Dehs, (joergen.dehs@a-aarhus.dk)
Gitte Marling, (marling@aod.aau.dk)
Ebbe Harder (deputy member)
(ebbe.harder@karch.dk)
Henrik Reeh, (deputy member)
(reeh@hum.ku.dk)
Ole Michael Jensen (deputy member)
(omj@bsi.dk)
Gertrud Jørgensen, (deputy member)
(gj@life.ku.dk)

Board members, Finland

Ari Hynynen, (ari.hynynen@tut.fi)
Aija Staffans, (aija.staffans@helsinki.fi)
Sari Hirvonen-Kantola, (deputy member)
(sari.hirvonen@oulu.fi)
Risto Suikkari, (risto.suikkari@oulu.fi)
Minna Chudoba (deputy member)
(minna.chudoba@tut.fi)

Board members, Norway

Eivind Kasa, (eivind.kasa@ntnu.no)
Peter Hemmersham
(peter.hemmersham@aho.no)
Birgit Cold, (deputy member)
(birgit.cold@ntnu.no)
Gro Lauvland, (gro.lauvland@ntnu.no)
Espen Johnsen, (deputy member)
(espen.johnsen@ifikk.uio.no)
Elisabeth Tostrup, (elisabeth.tostrup@aho.no)

Board members, Sweden

Fredrik Nilsson, (fredrik@chalmers.se)
Emma Nilsson
(emma.nilsson@arkitektur.lth.se)
Helena Mattson, (helena.mattson@arch.kth.se)
Ylva Dahlman (ylva.dahlman@sol.slu.se)
Magnus Rönn (deputy member)
(magnusr@arch.kth.se)
Maria Hellström Reimer (deputy member)
(maria.hellstrom.reimer@ltj.slu.se)

Styrets adresse

Nordisk Forening for Arkitekturforskning
President Peter Thule Kristensen
Kunstakademiets Arkitektskole
Philip de Langes Allé 10
1435 Kbh. K
tel (+45) 3268 6000
arkitektskolen@karch.dk

Abonnement og løssalg

Nätverkstans ekonomitjänst
Box 311 20, 400 32 Göteborg
Tel. 031 743 99 05
Fax 031 743 99 06
E-post: ekonomitjanst@natverkstan.net
OBS! Subject: NA

ABONNEMENT OG MEDLEMSAVGIFTER

PRISER 2008 Tidsskriftet er fritatt for moms Valuta	Sverige SEK	Danmark DKK	Finland Euro	Norge NOK	Utenfor Norden SEK
Abonnement enkeltpersoner*	350	290	38,5	320	425
Abonnement studerende/doktorand*	250	205	27,5	225	305
Abonnement 1 eks institusjon/bedrift*	525	430	57,7	475	625
Abonnement 3 eks institusjon/bedrift*	725	595	79,7	660	825
Kun medlemskap	50	45	5,9	50	50
Løsnummer	100	90	11,8	95	150
Løsnummer, dobbeltnummer	175	150	21,0	170	260
Årgang 87-00	100	90	11,8	95	150
Årgang 01-03	200	175	23,5	190	300
Årgang 04-06	225	200	26,9	215	280

*medlemskap for én person i Nordisk Forening for Arkitekturforskning.

Betaling i Sverige til **Postgirot 419 03 25-3**
i Danmark til **BG Bank 1-678-0995**
i Finland til **Leonia Bank 80013-70633795**
i Norge til **Den norske Bank 7877.08.13769**

Betaling i land utenfor Norden i
SEK med SWIFT-adresse
PGSI SESS Account no: 4190325-3,
Postgirot Bank Sweden
SE-105 06 Stockholm

Ikke send sjekker.
Ikke betal til svensk postgiro fra Danmark,
Finland og Norge.

NORDISK ARKITEKTURFORSKNING

NORDIC JOURNAL OF ARCHITECTURAL RESEARCH

1/2.2010

THE ARTICLES HAVE BEEN PEER REVIEWED BY AT LEAST TWO OF THE FOLLOWING RESEARCHERS:

ANNEMIE WYCKMANS, NTNU

ARNE FØRLAND, Aarhus School of Engineering

ELI STØA, NTNU

HANNE LEHRSKOV, Aarhus School of Engineering

HANNE TINE RING HANSEN, Rambøll, Denmark

INGER-LISE SAGLIE, University of Life Sciences, Ås

JAAN-HENRIK KAIN, Chalmers University of Technology

LARS-GÖRAN MATTSSON, Royal Institute of Technology, Stockholm

MATHILDE PETRI, Royal Danish Academy of Fine Arts, School of Architecture

PER HEISELBERG, Aalborg University

RASMUS LUND JENSEN, Aalborg University

THOMAS JUEL CLEMMENSEN, Aarhus School of Architecture

TOMAS SVENSSON, Swedish National Road and Transport Research Institute

TORBEN DAHL, Royal Danish Academy of Fine Arts, School of Architecture

MICHAEL JONES, NTNU

MARIE LOUISE ANKER, STFK

SIGMUND ASMERVIK, UMB, Ås

FINN HAKONSEN, NTNU

DAG KITTANG, NTNU

STAALE SINDING-LARSEN, NTNU

MAGNUS RÖNN, KTH

TIM ANSTEY, KTH

BIRGIT COLD, NTNU

ANNE KATHRINE FRANDSEN, SBI

Innhold: Vol. 22, No 1/2.2010

NORDISK ARKITEKTURFORSKNING – NORDIC JOURNAL OF ARCHITECTURAL RESEARCH

	<u>TOPIC: ARCHITECTURE, ENERGY AND CLIMATE</u>
	Architecture, Energy and Climate
4 MICHAEL LAURING	
9 PETER NÆSS, VICTOR ANDRADE	Housing, mobility and urban sustainability - examples and best practices from contemporary cities
21 MATHIAS HAASE, INGRID ANDRESEN, BERIT TIME, ANNE GRETE HESTNES	Building for climate change – meeting the design challenges of the 21st century
32 ROB MARSH, VIBEKE GRUPE LARSEN, JAKE HACKER	Towards a New Paradigm: Design Strategies for Architecture, Energy and Climate Change using Danish Office Buildings as a Case Study
47 MICHAEL LAURING	From ecological houses to sustainable cities. Architectural minds
61 MARY-ANN KNUDSTRUP	How can we adapt education programmes to the architecture of the future?
74 CLAUS BECH-DANIELSEN	Three types of environmental effort – behavioural changes, technical development, architectural design
83 VICTOR ANDRADE	Integrating Urban Design, Land Use and Transport Policies to Contribute Towards Sustainable Development. The Bus Rapid Transit System (BRT) in Three Developing-Country Metropolises: Curitiba, Beijing and Johannesburg
95 INGER-LISE SAGLIE, GRETE SWENSEN	<u>VITENSKAPELIGE ARTIKLER UTENFOR TEMA</u> Reusing the past: Popular architecture in Golsfjellet summer mountain farm area
109 CAMILLA RYHL	Accessibility and sensory experiences: designing dwellings for the visual and hearing impaired
123 LEROY OLAF TONNING	The Wooden City of Stavanger. Self image as a basis for development
135 OLE JØRGEN BRYN	Retracing Khufu's Great Pyramid. The "diamond matrix" and the number 7
145 YLVA DAHLMAN	Architects and the creation of images
157 KENNETH STOLTZ	<u>FORUMARTIKLER</u> Hva skal vi med arkitekturforskningen? Samtale med tre praktiserende arkitekter i Trondheim om arkitekturforskning og praksis
169 INGE METTE KIRKEBY	Om at skabe tankevækkende viden - vidensformer mellem arkitektens praksis og forskning. Et intervju med Kristian Kreiner
177 DAG KITTANG	<u>BOKANMELDELSER</u> Tom Nielsen: Gode intensjoner og uregjerlige byer
179 RANDI A. NARVESTAD, DAVID CLAPHAM, EINAR STRUMSE	Åshild Lappegard Hauge: Housing and Identity. The Meaning of housing communication identity and its influence on self-perception
181 EIVIND KASA	Books Recieved/Bokomtaler

Tom Nielsen:

Gode intensjoner og uregjerlige byer.

Arkitektskolens Forlag

Reviewed by Dag Kittang

*Professor, sivilarkitekt MNAL, PhD
NTNU, Trondheim*

Bokas intensjoner

Arkitekten og byteoretikeren Tom Nielsen ved Arkitektskolen i Århus har skrevet boken "Gode intensjoner og uregjerlige byer", utgitt på Arkitektskolens Forlag. Boka er i følge "vaskeseddelen" en gjennomgang av de viktigste utviklingstrekk innenfor by- og arkitekturteori de siste 50 årene og stiller spørsmål om

- Hvordan skal velferdssamfunnets byer utvikles, når alle visjoner er enten uttømte eller har avslørt seg som hule postuler?
- Representerer byene i nåtidens velferdssamfunn den beste av alle verdener, hvor oppgaven for den urbanistiske planleggingen vil være å oppheve eller justere denne tilstanden?
- Beveger arkitekturen seg mellom forskjellige stilretninger som har som formål å kle det markedsdrevne samfunn forskjellige overflater og attributter?
- Finnes det modeller for hvordan man kan tenke en alternativ byutvikling?

Vaskeseddelen lover mye og skaper forventninger. I innledningen trekker dessuten forfatteren fram tre formål med boka: Det første er å fremstille hovedtemaene i utviklinga av "velferdsbyen". Det andre er å diskutere en

etisk utfordring til arkitekter og planleggere med et ønske om å nyansere framtidige diskusjoner om hvilke krav en skal stille til en "etisk arkitektur" eller "gode byer. Det tredje målet er å påvirke "den aktuelle forståelse i retning af det jeg ser som viktige og prinsipielle utfordringer for arkitektur og planleggingsfaget".

Boka presenterer interessante problemstillinger knyttet til spenningen mellom velferdssamfunnets byutviklingen som vektlegger fellesskapsverdier og fellesløsninger, og den nyliberalistiske tenkningen som i de siste tiårene har gjennomsyret den økonomiske politikken og samfunnsplanleggingen med vekt på individets frihet og muligheter. Hvordan påvirker den nye, liberalistiske økonomien og forvaltningskulturen samfunnslivet og ikke minst utfordrer den tradisjonelle, regulerende planleggingsfilosofien. En slik analyse er det spesielt interessant å få fra Danmark der nyliberalistiske tanker har fått større boltreplass i de siste årene enn i de andre skandinaviske land.

Dessverre lover vaskeseddelen mer enn jeg synes boka går god for. Bokas intensjoner framstår etter min oppfatning som meget ambisiøse og en smule pompøse. Jeg må innrømme at boka dessverre ikke greidde å leve opp til de forventninger jeg hadde. Dette har ikke minst sammenheng med at boka vakler mellom en analytisk tilnærming og samtidig framstår som et programskrift. Men jeg synes også boka har problemer med å presentere sitt ambisiøse prosjekt på en tydelig og forståelig måte. Dette skyldes ikke minst en utydelig vitenskapsteoretisk tilnærming.

Paradigmer i byplanleggingen

I den første delen av boka diskuterer forfatteren den postmoderne kritikken av byplanleggingen. Her introduserer han to "paradigmer" som han mener at den postmoderne urbanismen er dominert av. Det ene paradigmet framstår i en modernismekritisk posisjon, som et identifikasjonsparadigme med en nostalgisk søken etter den før - moderne byen. Jane Jacobs, Gordon Cullen og Aldo Rossi framstår som representanter for dette identifikasjonsparadigmet. Det andre paradigmet er mer utydlig beskrevet som en posisjon som ikke vil ta utgangspunkt "i en bestemt æstetisk formel for en ideell eller god by", men er moderniseringsorientert. Han bruker begrepet "almost all right- paradigmet" etter Venturi og Scott Brown og eksemplifisert av Rem Koolhaas teorier fra Manhattan og Las Vegas. Dessverre framstår dette paradigme like utydlig som det begrepet han har valgt til å karakterisere det med.

Nielsen bruker Thomas Kuhn sitt begrep paradigme som i følge vitenskapsteorien er en fellesforståelse av teorier og metoder som danner et mønster som det på gitte tidspunkt er stor og utbredt forståelse for. Denne dominerende posisjonen blir i følge Kuhn utsatt for "angrep" av nye måter å forstå samfunnet på. Disse nye tankene tar sikte på å danne et nytt paradigme. Denne dynamikken i utviklingen av kunnskapen er også videreført i Michel Foucault sine teorier om diskurser. Diskursteorien innebærer at ulike diskurser konstituerer ulike syn på for eksempel byutvikling og byplanlegging og at det foregår en kamp mellom disse motsetningsfylte diskursene om å innta en dominerende plass i arkitektur – og byplandebatten. Denne vitenskapsteoretiske tilnærmingen synes fornuftig når man skal drøfte de problemstillinger som boka lanserer, men jeg synes ikke forfatteren har fulgt opp sitt vitenskapsteoretiske utgangspunkt på en tydelig måte.

Samfunns- og byplanleggingen var etter andre verdenskrig viktige redskaper for å realisere velferdssamfunnets visjoner om rettferdig fordeling og det gode liv. Forfatteren trekker fram CIAM-gruppens innflytelse på etterkrigstidens funksjonalistiske prosjekter som skulle realisere velferdsbyen. I store deler av etterkrigstiden var funksjonalismen den dominerende arkitektur- og planleggingsteori også i forhold til velferdssamfunnets byutviklingsprosjekter.

Denne planleggingsfilosofien ble etter hvert utfordret av bl.a. en kritikk av funksjonalismens konforme blokkbebyggelse der boligproblemet skulle løses gjennom standardisering, industrialisering og masseproduksjon uten å dvele ved at behovene og forventningene hos befolkningen var mer sammensatte enn hva denne planleggingstenkningen ga uttrykk for. Denne modernismekritikken kaller forfatteren "den postmoderne urbanisme" og refererer blant andre til Jane Jacobs og Gordon Cullens kritikk av modernismen som en romantisk tilbakevending til en premoderne byutvikling og en distansering fra fremmedgjørende modernistiske modeller. Denne kritikken endte i en dreining av planleggingsidealene mot "tettlav"- bebyggelse, bevaring av de historiske bysentra og en større oppmerksomhet på "livet mellom husene", en retning som i moderne planleggingsteori gjerne blir kalt "den kulturalistiske retningen" og som i Nielsens bok blir kalt "identifikasjonsparadigmet". Denne forståelsen av planleggingen utfordret derimot ikke velferdssamfunnets planleggingsmodeller, men ble i stor grad internalisert i disse modellene utover 1970 – og 1980 – tallet.

Derimot ble velferdsstatens organisering av fellesskapsløsninger etter hvert utfordret av en nyliberalistisk diskurs med tro på valgfrihet, individuelle løsninger og markedets evne til å skape en rettferdig fordeling av ressurser og muligheter. Den liberalistiske diskursen idealiserer en byform preget av fravær av planlegging med maksimal frihet for den enkelte og dyrking av forskjeller og konkurranse. Bygnings- og bymiljøene framstår som en konsekvens av markedet og kommersielle interesser. Den prosjektbaserte byutviklingen skaper en egen estetikk "en dyrking av forskjeller som konkurransesituasjonen naturlig frambringer". Denne ideretningen i planleggingen kaller forfatteren "almost all right- paradigmet", men framstår som meget utydlig og vanskelig beskrevet i boka.

Savnet av et konsekvent vitenskapsteoretisk grunnlag

Det er imidlertid noe uklart hvordan "identifikasjonsparadigmet" med vekt på modernismekritikken og en nostalgisk lengsel etter den førmoderne byen står i forhold til velferdssamfunnets byplandiskurs. Det er heller ikke særlig tydelig hvordan "almost all right- paradigmet" forholder seg til et slikt dominerende paradigme. Hva er den

dominerende diskursen og hvem utfordrer hvem? Jeg skulle ønske at forfatteren var mer trofast mot det vitenskapsteoretiske grunnlaget han introduserer med bruk av paradigme - begrepet og mer konsekvent analyserer etterkrigstidens arkitektur- og byplanteorier i lys av dette.

Forfatteren mener at modernismekritikken også baserte seg på en moral -filosofisk kritikk som stilte "spørsmål ved fornuftstenkingen etiske implikasjoner". Det ville derfor være interessant å følge forfatteren inn i de neste kapitlene av boka der han tar sikte på å behandle problemstillingen om en etisk begrunnet arkitektur og hva vi forstår med "det gode liv i byen" med referanser til Kierkegaard og Nietzsche. Jeg hadde forventninger om han her ville prøve å finne fram til noen av de verdsett som representerer disse ulike paradigmene eller diskursene og dermed understøtte analysen med noen tydeligere, grunnleggende kjennetegn. Men forfatteren er her

tydeligvis mer på jakt etter noen etiske imperativ som ledetråder for moralsk bevisste planleggere.

Boka blir dermed både et forsøk på en analytisk tilnærming til planleggingsdebatten, men samtidig et programskrift, En analytisk tilnærming blir avløst av personlige refleksjoner og betraktninger som blir - etter min smak - noe pompøse.

Jeg hadde sett fram til en spennende analyse av viktige spørsmål i samfunns- og byplandebatten om konflikten mellom velferdsstatens regulerende og demokratisk styrt byutvikling og en nyliberalistisk og markedsstyrt utvikling, mellom en kontekstuell og konseptuell arkitekturforståelse og gjerne - mellom en etisk og estetisk arkitektur. I mangel av en tydelig vitenskapsteoretisk struktur, blir det krevende å følge forfatteren inn i et vanskelig tilgjengelig tema. Et tungt og omstendelig språk gjør heller ikke ferden lettere.

Åshild Lappegard Hauge:

HOUSING AND IDENTITY

The meaning of housing in communicating identity and its influence on self-perception.

Doctoral Thesis

NTNU, Norwegian University of Science and Technology, Faculty of Architecture and Fine Art

Reviewed by

Randi A. Narvestad, David Clapham, Einar Strumse

Avhandlingen ble levert til graden PhD ved NTNU, mars 2009 og er organisert som en artikkelsamling som består av en introduksjonsdel (del I) og tre selvstendige artikler (del II)

Del I av avhandlingen består av en introduksjon som forklarer avhandlingens målsetting og oppbygning. Den gir også et overblikk over artiklene og forskningstemaene, en oversikt over forskningsfeltet, og over forskningsmetoder. Avslutningsvis gir del I en oppsummerende diskusjon av forskningsfunn og overordnede konklusjoner basert på alle de tre artiklene. Del II består av tidskriftsartiklene.

Hovedmålet med avhandlingen er å utvikle kunnskap om forholdet mellom boligen og hvordan mennesker opplever seg selv. Temaet er utforsket gjennom studier av menneskers opplevelse av deres hjemlige omgivelser og nabolag, og hvordan dagliglivets omgivelser har innflytelse på deres selvoppfatning. Foruten dette hovedmålet har avhandlingen også tre undertemaer:

1. Utvikling av analytiske redskaper, konsepter og teorier for å utforske temaet bolig og identitet. Dette temaet er hovedsakelig behandlet i artikkel 1 og i introduksjonen
2. Utforske holdningene og assosiasjonene knyttet til temaet bolig og identitet hos beboere i to boligområder med henholdsvis høy og lav pris-klasse. Dette temaet er behandlet i artikkel 2.
3. Utforske hvilken betydning boliger med høy kvalitet kan ha for vanskeligstilte personer. Dette temaet er behandlet i artikkel 3.

Artikkel 1

Hauge, Å.L. (2007) Identity and place – a comparison of three identity theories. *Architectural Science Review*, 50, 1, 44-51.

Formålet med artikkel 1 er diskusjon og kritisk analyse av tre teorier som blir benyttet for å forklare hvordan arkitektur og naturlige fysiske omgivelser påvirker menneskers identitet.

Både stedsidentitetsteori, sosial identitetsteori og identitetsprosess teori gir viktige innspill til forståelse av dette temaet. Artikkelen konkluderer med å fremlegge en ny integrerende modell for stedsidentitet basert på menneskers opplevelse av både arkitektur og naturgitte omgivelser.

Et viktig spørsmål som behandles i artikkelen er hvorvidt det vil være gunstig for empirisk forskning og teoretiske betraktninger å ha en felles terminologi som uttrykk for personlige og sosiale aspekter av identitet relatert til fysiske omgivelser. Et annet viktig anliggende er hvilke av de eksisterende teorier som er best egnet til å forklare stedets betydning for opplevelse av identitet.

Artikkel 1 gir en gjennomtenkt og velformulert kunnskapsstatus relatert til problemstillinger knyttet til studier av sted og identitet. Den gir en sofistikert og nødvendig konseptuell analyse som bidrar til videreutvikling innenfor forskningsfeltet sted og identitet, ved å belyse styrker og svakheter ved relevante teoretiske bidrag. Den synliggjør også hvordan man kan styrke forbindelsen mellom omgivelsespsykologi og psykologifaget forøvrig. Artikkelen bidrar til å skape et fundament for diskusjonen rundt stedsidentitet konseptet og skaper et fokus for videre forskning.

Avhandlingen benytter sosial identitetsteori til å utdype forholdet mellom beboer og bolig. De to neste artiklene i avhandlingen viser eksempler på dette. Det teoretiske bidraget i avhandlingen er i første rekke basert på avklaring og bruk av eksisterende konsepter og i mindre grad på teoretisk utvikling. Sosial identitetsteori og identitetsprosess teori er begge veletablerte teorier og avhandlingen innebærer ikke noen videre utvikling av disse teoriene.

Bidraget består derfor i å vise eksempler på anvendelse av sosial identitetsteori for å belyse forholdet mellom individ og bolig. Ved å gjøre dette fremkommer interessant og viktig informasjon om identitetsaspektene ved dette forholdet. I tillegg viser eksemplene teoriens nytteverdi for å øke forståelsen av dette forholdet. På denne måten leder artikkelen til en revurdering av konseptet stedstilknytning ved å vise at boligen er en særskilt type sted som fortjener et eget fokus.

Artikkel 2

Hauge, Å, L. & Kolstad, A. (2007) Dwelling as an expression of identity: A comparative study among residents in high-priced and lowpriced neighbourhoods in Norway. *Housing, Theory & Society*, 24, 272-292

Forskningsfunnene som er beskrevet i artikkel 2 baserer seg på en spørreundersøkelse og 18 kvalitative intervjuer med beboere i to boligområder med henholdsvis høy og lav prisklasse. Begge boligområdene ligger i Trondheim i Norge, og ble valgt ut på basis av informasjon fra eiendomsmeglere. Forskningstemaet var informantenes holdninger til det kommunikative aspektet ved deres hjemlige omgivelser. Hjeminnredning og møblering representerer et uttrykk for individualistisk selvtillit og kommuniserer livsstil og identitet. Artikkelen gir en oversikt over forskning med hjemmet som tema og klassifiserer denne i tre kategorier:

1. Kulturell, historisk og lingvistisk kontekst
2. Filosofisk og fenomenologisk kontekst
3. Psykologisk kontekst

Artikkelen argumenterer for å bruke symbolsk interaksjonisme som utgangspunkt for forskningsarbeidet ut fra en argumentasjon om at mennesker foretrekker boliger med symbolske attributter som samsvarer med deres selvoppfattelse og presenterer dem på en ønsket måte overfor omverdenen.

Artikkelen demonstrerer en suksessfull bruk av Goffmans symbolske interaksjonisme perspektiv og viser metodens nytteverdi ved studier av mennesker og deres omgivelser. Bruken av spørreskjema for innhenting av data i de to nabolagene var imidlertid ikke så vellykket som antatt og som resultat fikk Hauge ikke innhentet så godt datamateriale som hun ønsket. Det synes som om kandidaten ikke har hatt innsikt nok i temaets sensitive natur ved valg av metode i denne fasen. I avhandlingens oppsummerende diskusjoner i del I evaluerer imidlertid kandidaten dette metodevalget med god innsikt i egen prosess. Hauge fremstår som selvkritisk i forhold til eget arbeid og med evne til å lære av egne blindspor. For fremtidige studier av temaet anbefaler hun en mer kvalitativt, eksplorerende tilnærming.

Artikkel 3

Hauge, Å. L. & Støa, E. (2009) "Here you get a little extra push": The meaning of architectural quality in housing for the formerly homeless – a case study of Veiskillet in Trondheim, Norway. *Nordisk arkitekturforskning / Nordic Journal of Architectural Research*. In press.

Den tredje artikkelen baserer seg på en casesstudie av boligprosjektet Veiskillet i Trondheim. Temaet for studien er hvorvidt boliger med høy arkitektonisk kvalitet gir positive effekter for brukergruppen som består av tidligere narkomane og kriminelle. Viktige forskningsspørsmål er hvordan boliger med høy status påvirker identitet og motivasjonen for endring, og hvorvidt det er mulig å bruke boligen som en strategi for å påvirke beboeres opplevelse av egen verdighet på en positiv måte. Datamaterialet i enkeltcasestudien består av dybdeintervjuer med beboere og personale. Opplysninger om utgangspunktet for prosjektet, arkitektoniske kvaliteter og boligens beliggenhet gir verdifull bakgrunnsinformasjon for studien. En grunnleggende tanke bak boligprosjektet er at fysiske omgivelser kan fungere som et virkningsfullt redskap for å bedre integreringen av hjemløse kriminelle og rusmisbrukere. Casestudien har hatt til oppgave å undersøke om dette målet er oppnådd.

Funnene indikerer at boliger med høy arkitektonisk kvalitet kan påvirke vanskeligstilte beboere på en positiv måte ved å forbedre deres velvære og bidra til en positiv selvoppfattelse. På grunn av det komplekse samvirket mellom beboere, omgivelser og kontekst for øvrig er det imidlertid vanskelig å trekke bastante konklusjoner. En enkeltcase studie som denne kan indikere fenomener, men som også Hauge understreker er det nødvendig med ytterligere studier for å styrke funnenes validitet.

Konklusjon

Avhandlingen bidrar med et friskt og konstruktivt bidrag til både boligforskningsfeltet og omgivelsespsykologi ved å fremheve den sterke relasjonen som finnes mellom bolig og identitet. Den viser også hvordan identitetsprosess teori er spesielt velegnet til å konseptualisere relasjonene mellom fysiske omgivelser og identitet. Innsiktsfull analyse av sentrale konsepter relatert til sted, hus, bolig og identitet utgjør et verdifullt teoretisk bidrag til feltet.

Det teoretiske utgangspunktet blir siden benyttet i empiriske studier. I studien av to boligområder i Trondheim med henholdsvis høy og lav prisklasse fører metodiske problemer til at utbyttet ikke blir maksimalt. I den etterfølgende studien av boligprosjektet "Veiskillet" for vanskeligstilte beboere er metodevalget endret på bakgrunn av erfaringer fra den foregående studien. Casestudien representerer et gjennomtenkt empirisk arbeid utført med høy grad av sensitivitet.

Avhandlingens oppsummerende del gir en grundig diskusjon av styrker og svakheter i det publiserte materialet. Også implikasjoner av funnene på et praktisk og teoretisk nivå samt forslag til videre forskningsarbeid blir gjennomgått. Phd avhandlingen reflekterer på en interessant måte prosessen i et doktorgradsarbeid hvor veien blir til mens man går. Hauge har vært i stand til å korrigere kursen underveis i lys av ny innsikt. Hun diskuterer også avhandlingens svakere sider i den oppsummerende delen. Et kjent problem med artikkelbaserte avhandlinger er at det selvfølgelig er umulig å endre allerede publisert materiale i lys av en mer velutviklet forståelse av en problemstilling som man oppnår senere i forskningsprosessen. Som en kompensasjon for dette har Hauge valgt å dokumentere og evaluere sin prosess, et valg som gjør avhandlingen til et verdifullt stykke læring også for leseren

Birgit Cold:

Skissen som samtale

Tapir Akademisk Forlag, Trondheim, 2008.
ISBN 978-82-519-2292-0
NOK 290,-

En skisse kan være utforskende og lekende i sin utprøving. Målet med denne boken er å veilede og inspirere andre til å bruke skissen som verktøy når de opplever omgivelser, arkitektur, mennesker og situasjoner. Boken retter seg mot studenter innen arkitektur, plan, design og kunst, men også andre som har nytte og glede av å skissere.

Ida Haugsted:

Arkitekten Christian Hansen, "at vende tilbage til Fædrelandet med mange gode Erfaringer

Bogværket, København, 2009.
ISBN 978-87-92420-08-4
DKR 375,-

Boken om Christian Hansen belyser en periode i dansk arkitektur som i mange år var forkjæret, avvist som historisme eller til og med som epigoneri. Boken er beretningen om Christian Hansens mangeårige innsats som planlegger og arkitekt på det lille stedet som ble den greske hovedstaden Athen. Han måtte forlate denne da de politiske vindene skiftet, men har etterlatt seg en rekke arkitekturverk. Etter 26 år i Syd-Europa vendte han tilbake til København som universitetets arkitekt, professor og kongelig bygningsinspektør. Her reiste han bl.a. Københavns Kommunehospital, Astronomisk Observatorium og Zoologisk museum.

Gitte Marling, Hans Kiib, Ole B. Jensen:

Experience City. DK

Aalborg Universitetsforlag, Aalborg, 2009.
ISBN 978-87-7307-968-3
DKR 375,-

Stort sett er alle danske byer og deres offentlig tilgjengelige rom de seneste 20 år blitt ramme om en rekke av kulturelle begivenheter: Kulturnetter, karneval, festuker og events med utgangspunkt i så forskjellige temaer som historie, poesi, lys, naturvitenskap, musikk og lignende. Det er tale om `kulturell poding av byen – både aktivitetsmessig, fysisk og arkitektonisk som gjør at de sentrale bydelene omtales som `opplevelsesbyen . Den kulturelle poding stiller krav til de fysiske omgivelser, til arkitekturen og til design av byrom. Boken undersøker betingelser for og konsekvenser av nye hybride kulturprosjekter og performative byrom i danske byer.

Hans Ibelings, Vincent van Rossem:

De nieuwe traditie, Continuïteit vernieuwing in de Nederlandse architectuur / The new tradition, Contiunity and renewal in Dutch architecture

Sun en auteurs/Sun publishers and authors, Amsterdam 2009. ISBN 978-90-8056-6927
€ 34,50

The new tradition focuses on a development that is almost always disavowed in the Netherlands: the history of tradition in Dutch architecture and urban design. Steel constructions, concrete, Socialist housing and avant-garde architecture were the exception rather than the rule before 1940, it appears. If one puts bourgeois housing at the centre of architectural history, it becomes clear that the radical experiment of modernism was no more than an incident. This book is an initial benchmark in the reorientation that is beginning to manifest itself in reflection on architectural history and in building practice.

Tore Brantenberg:

**Italias urbane fenomen
Byrom og mennesker**

Abstrakt forlag AS, Oslo, 2008. ISBN 978-82-7935-261-7
NOK 385,-

Den italienske byen og landskapet omkring har alltid eksistert i et gjensidig og symbiotisk forhold. En tilsvarende avhengighet forekommer også mellom den kompakte by og alle dens mellomrom, hvor plassene, byens sosiale åndehull, er de viktigste rom. Plassen gir meningsfylt form til byen og får oss til å oppleve den annerledes enn en labyrint av gater. Plassen er mulighetenes miljø, stedet hvor fellesskapet gjennom historien utfolder seg. Den var både handlingsrom og opplevelsesrom, byens sivile hjerte og sentrum for menneskelig kommunikasjon. Boken representerer et utvalg av italienske plasser i Italias nordre og midtre regioner hvor forfatteren har oppholdt seg mest. Den henvender seg spesielt til arkitekter, urbanister og studenter, men også til alle andre som har ansvar for byens utforming.